

29 dikter

Staffan Castegren

Fritext förlag

Innehållsförteckning

Om kulturklimatet	4
De osynliga magikerna	5
Vad gör man?	6
Bluesette	7
Isbjörnen på Skansen	8
En annan tid	9
Klagosång	10
Vårmånad	11
Att lära sig orden	12
En tågresa	13
Tidens mysterium	14
Minoritetsägare	15
Svedjebruk	16
Vinter ännu	18
Styv kuling	19
Programmet presenteras av ...	20
När klockan pinglar i dörren	22
Vårens dofter	23
Svensk landsbygd	24
Blommorna	25
Skillingtryck	26
På väg till jobbet	28
Hos audionomen	30
Vart tog de vägen	32
Dimmigt	34
Japansk trädgård	35
De stora orden	36
Handlingslistan	37

Kulturnämnden sammanträder

Om kulturklimatet

Är det nu så
som kulturnämnden vill
att artisten ska vara
en entreprenör,
och kan han sitt verk
inte rätt annonsera
så är han ej heller artist,

då tänker jag stilla
på vete som sållas
och agnar som spars
på parnassen,
och vedartat styvnar
när blommorna dör
i marknadskrafternas snålblåst.

De osynliga magikerna

Det finns inga klasser mera,
finns inget vänster och höger.
Vi hänger i värmen på krogen
när gubbarna river i köket,
färgstarka typer från Lettland
med svensk chef och rot-bidrag.

Alla problem är ju lösta.
Inte dör de i Kongo-Kinshasa.
Mobilerna växer så fredligt
i molnet, helt utan ansvar.
Det finns inte nåt slaveri,
mer än möjligen i Asien, men vadå?

Maten den smeker och fönar,
en tillagad kyss i en skål,
i köket är alla esteter,
ingen hets, ingen värk, inga sår.
Och bartenderens tröstande ögon
ser oss alla förtroligt.

Ja, det är sådant de viskar,
magiker vi inte kan se
och visst, jag är nöjd med den livsstil
som just mina banklån medger.
För det var ju det här som jag önskade
i den där drömmen jag tycker mig minnas.

Vad gör man?

Syner skymmer
hörseln mörknar
minnet glesnar
 huden skrynklas
 kuken slaknar
 tänderna ruttnar.

Den hjälplösa insikten
det slutna rummet
munkavlens bismak
tvångströjans tvång.
Ensam i flocken
av lyckliga fånar.

Vad gör man?
Drömmar
skriver
tvivlar
tystnar
dör.

Bluesette

Solen kör buss nerför Västerbron,
himmelsron. Kungsholms torn
som badar fötterna i Riddarfjärden.
Stan är vacker. Ja, det är den,
här ifrån Långholmens gröna paviljong.

Bluesen den fladdrar så lätt så lätt
rätt och slätt en bluesette.
Inga tunga ord om sorg och smärta,
plågad själ och brustet hjärta,
ändå finns blåtoner gömda i min sång.

Här kan ingen annan se oss
vi kan ligga tysta tätt intill varandra,
timmarna kan bara vandra,
våra vilda fåglar kan dra
ut i sommarnattens varma kupa,
våga vindar och sen stupa
ner hit till oss på vårt läger än en gång.

Fattiga och rika, tjuvar och poliser,
se det konstifika Kaknästornet lyser.
Där börjar skärgårn med öar och kobbar,
men här går nattens barn på skiftet
roar sig och jobbar.
En varg i Kungsan bara ylar natten lång.

Natthimlen spelar sin melodi,
nostalgi, här är vi.
Kyrktorn fåktas emot månens skära
högt i rymden, ändå nära,
plötsligt slår klockorna elva ding ding dång

Tonerna stiger mot Skinnarvik,
skön musik, varm och rik.
Känslan lyfter, den är god och tvåsam
ändå är man alltid ensam,
men sången står stadig och vacker som en ros,
och det är ingen blues,
nej, det är en bluesette.

Detta är en text som jag gjort till Toots Thielemans låt.
Du kan höra hur den låter här.
<https://www.youtube.com/watch?v=sqZzEYuHbZY&t=11s>

även jag ska bli sjuk av längtan ...

Isbjörnen på Skansen

Fastän jag vet att mamma är galen,
följer jag henne ändå,
jag kan ju inget annat.

De har grävt oss ett hägn
där vi aldrig kan rymmas,
även jag ska bli sjuk av längtan.

Men jag känner norr i nosen,
och jag bygger det språng jag en gång ska ta
över muren och de skrämda ansiktena.

En annan tid

Tyst, stör inte lövsångaren
som pryder sin del av skogen
med valv av blå girlanger.

Låt den gröna mossan dofta
fuktig jord och blod och kön.
Din oro tillför ingenting.

Bladskuggor vandrar värdigt
över dig och markens myror
och mäter ut en annan tid.

Klagosång

Jag trodde på Magdalena Andersson.
Hon skulle ge sossarna en ny resning
och göra oss svenskar stolta igen.

Jag trodde på henne just för att hon är kvinna.
Jag var lika korkad som Nobelpriskommittén i Oslo
som gav Obama fredspriset för att han är svart.

Som om en kvinna inte skulle kunna vara militarist,
stödja USA:s vanvettiga kamp om världsherraväldet
och slumpa bort gemenskap och solidaritet.

Jag trodde på Magdalena Andersson.
Hon skulle bli känd i historien
som Sveriges första kvinnliga statsminister.

Men så blir det inte. Hon ska vara ökänd
som den som gav upp den 200-åriga alliansfriheten
och ödslade resurser på meningslös upprustning.

Hon skulle varit socialist, feminist och miljövän.
Men hon ville hellre sitta på Nato-möten med eliten
och bestämma var nästa krig ska utkämpas.

I vilket land tycker du, Magdalena Andersson
att män ska döda varandra, att kvinnor ska våldtas och naturen brännas?
Rådvill och ledarlös står sannerligen den svenska arbetarrörelsen.

Vårmånad

Februari är en vårmånad,
inte så tillvida att våren anländer,
men det är då våren för första gången säger till vintern:
Dina dagar äro räknade!
Och vintern gömmer och begrundar detta i sitt hjärta.

... sitter med denna kyligt krassa fågel ...

Att lära sig orden

En häger i snåren vid stranden
spanar vaksamt med sitt gula öga.
Jag söker en lyrisk bild,
men går vilse bland orden
i mitt mögliga bibliotek.
Tafatt skapar jag en helt annan häger
fången i samma bur
där jag själv hukar med gallret i munnen.

Men plötsligt sitter jag ändå
med just denna kyligt krassa fågel,
vi två, med några öl och en spann småfisk.
Naturen skriver ingen sublimerad poesi,
håller inga tröstande predikningar.
Den är bara vad hungern, lusten och skräcken visar.
Tysta ska vi sitta och lyssna
och så ska jag lära mig att lära mig orden.

En tågresa

Rotlös och fri
tumlar skogen genom fönstret.
Rutan strimmig av höst.

Tysta runt omkring mig
blågröna algers ättlingar,
rakt nedstigande
i sina öronmusslor.

Månen färdas
gåtfullt med oss,
och lyfter mina drömmar
hän till vitfåglars glidflykt.

Då stannar tåget
(Var det verkligen hit jag ville?)
och jag stiger av.

Tidens mysterium

Ur det förflutnas virrvarr
ser jag en struktur:
Först kommer nu.
Sen kommer sedan.
Sedan kommer efteråt
och sen ingenting.
Väldiga sparvmoln i Vita bergen,
för dem kvittar det lika.

Minoritetsägare

Du har ingen rätt att bli sedd
att höras eller att
uppmärksammas,
men din rätt att ropa
ut i tomheten är
inskriven i grundlagen.

Du kan rösta vänster
eller rösta höger
det är ditt fria val,
men du kan aldrig
nominera vilka du
ska välja bland

Vi är minoritetsägare i våra liv.
Andra äger våra jobb,
hem och pensionssparande.
Själva ordet fjärrkontroll ...
den vi styr vår teve med
där andra bestämmer vad som visas.

För artdöd och monokultur ska andra människor svara ...

Svedjebruk

De kom över havet från öster
tysta skogsfinnar på jakt efter ödemark,
folktomma skogar att bruka på gammalt sätt
hugga, barka, bränna och sedan i askan
sätta svedjeråg, rovor och kanske en blomma.

Men den magra jorden gav skörd några år bara
sedan måste nästa skog vara bränd och redo
och sedan nästa och nästa tills efter många år
de åter röjde platsen där de börjat, och i askan
satte sin svedjeråg, sina rovor och kanske en blomma.

Men kronan ville bruka skogen på annat sätt
odla högmod och stormaktsdrömmar,
stångjärnshyttor för export och vapen,
tjärkokerier till krigsflottors behov
och tysta drog skogsfinnarna vidare norrut.

Men tiden hann alltid i kapp dem.
Sågverk och massafabriker vid norrlandskusten
hade omätliga behov av hugget timmer.
Mot baggböleri och storbönder stod de sig slätt
och de slutade som skogsproletärer hos bolagen.

Men ett nytt svedjebruk växte fram i än större skala.
När träden visat sina gränser hittade de nya skogar,
miljontals år gamla, smälta till olja och kol,
och de brände och brände utan sans
för att driva sina monstruösa fabriker.

Skogsfinnarna levde trots allt ett cirkulärt liv.
När barnbarnen återkom till gamla svedjor
hade brandnavor, sly och barrskog återhämtat sig.
Till dagens skövlade kalhyggen bär de ingen skuld.
För artdöd och monokultur ska andra människor svara.

Ja, de som lever i ständig obalans
med vatten, sten, jord, luft, växter och djur.
De som tömmer oceanerna, mal bergen till död lera,
förändrar lufthavet och utarmar jorden.
Ja, de som ger folk betalt för att förspilla sina egna liv.

De kommer aldrig ge med sig. Deras idioti och girighet
kommer att förstöra villkoren för allt levande.
Och var finns de svedjebönder som nu skulle behövas
för att bränna av allt sly av tvivel och tröstlöshet?
Men här tar dikten slut. Den orkar frågan, men inte svaret.

Vinter ännu

Solen når knappt över Årsta skog,
det är vinter ännu en tid.
Men kåta talgoxar sjunger om våren,
stålspek i vindstilla väntan

Styv kuling

Jag hukar vid stranden
i rytande kuling.
Byarna sliter i havet.

Det dånar i träden
och skumrökslianer
kränger mot bråte och tång.

Men tärnorna klipper
lekfullt i blåsten,
självklara vindakrobater.

Och flygfän och frömjöl
tumlar åt fjärran
i myllrande larmande gång.

Ingen lyssnar

Programmet presenteras av ...

Börjar med maten
mise en place
väga och mäta
skära och hacka.

Teven står på
men ingen lyssnar
mer än jag
som inte vill.

Rotselleri och
schalottenlök.
Vädret presenteras av
International fracking.

Strimlad paprika
lövbiff och salt
pepparsalami.
Snutar i New York

presenteras stolt
av tankesmedjan Timbro.
Citronen ger syra
sojan umami.

Familjen som hörs
på avstånd i rummen.
Ugnen som knäpper.
Det lyckliga Afrika

i samarbete Lundin investments.
Dijonsenap och
grönmögelost
pinjenötter, rostade i torr stekpanna.

Miljontals stormtrouper
dör välförtjänt i torr stekpanna
Programmet presenteras av
Centralförbundet Folk och Försvar

Dofter från spisen
en skvätt i glaset
cashewnötter.
Basmatiriset ska på.

Lårgap och foundation
för medvetna småflickor
I samarbete med
Katolska kyrkan.

Tända ljusen
löjromssnittar
Maten är klar!
Kan någon stänga av teven?

När klockan pinglar i dörren

Det kunde varit en pjäs av O Neill
eller Robert E. Sherwood.

En man och en kvinna
på flykt ifrån fasorna i Syrien

De kom till Sverige med grumliga ögon
men kunde inte sluta fly.

For från Trelleborg till Fittja,
från Gottsunda till Boden.
Landade i en bruksort i Bergslagen.

Där har de en enkel restaurang.
Säljer hamburgare och pommes frites
till dem som ännu bor kvar: jobbare,
arbetslösa, unga som längtar bort,
sossar, sverigedemokrater.

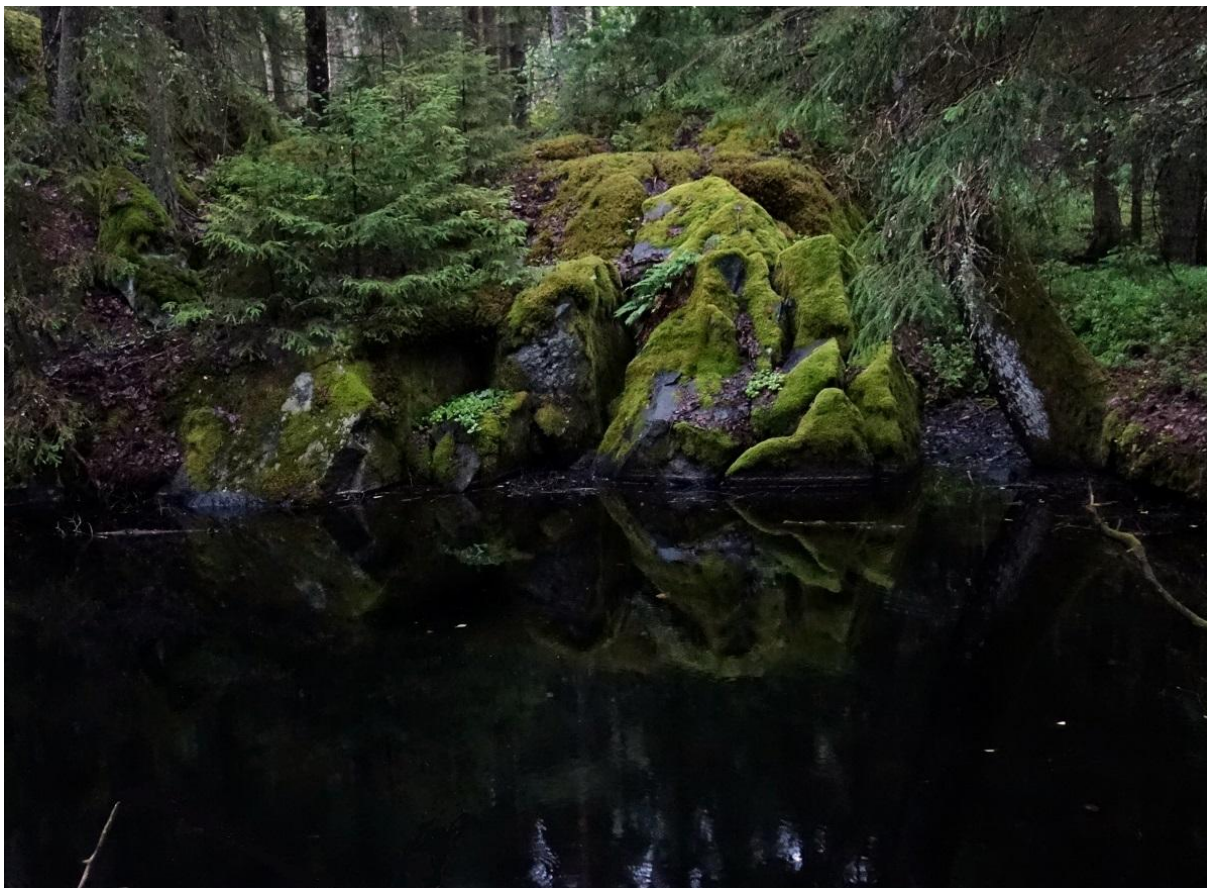
De berättar inget om sitt liv.
Inget mer än vad deras ögon säger
när klockan pinglar i dörren
och de hastigt tittar upp
för att se vem som kommer.

Är det soldaterna som stal deras getter
och brände inne deras grannar?
eller de falska sjukvårdarna
som plundrade alla hus i byn
efter det ryska flyganfallet?

Är det journalisten från Europa
som erbjöd mat och cigaretter
om de ville gråta på bild
över ett barn de aldrig sett
med onda flugor i ögonen?

Och fast det alltid bara är Lasse från Postnord
Eva i Hemköp eller Bengt-Erik,
den utstämplade skolvaktmästaren,
väcker den pinglande klockan alltid
samma hjälplösa ångest.

För de vet att radhusen, tallarna
och länsvägen där ute bara är yta.
När som helst kan himlen mörkna,
ökenvinden piska, dörren öppnas
och främmande män komma in
– som i en pjäs av O Neill.

Pollenberusning...

Vårens dofter

Skogen viskar om sländor
pollenberusning
och snar närhet.
Feromoner, ännu helt få, flimrar
i lufthavets hemliga flöden.

Mjuka blommor öppnar sig
mot hårda vingar
och kitinstyva mundelar.
Tid för känslolösa möten
i vårens bråda famntag.

Svensk landsbygd

Tidig vår, i spröda kvällen
snöljus över lagårdshällen.

Trötta tranor, våta vipor
söker sina viloställen.

Hästen trampar i sitt stall,
luften sträv och kall

Björken blågrå, vårstinn bäcken,
risig ännu rosenhäcken.

Oro svävar in från söder
i de höga fågelsträcken.
En obeskrivligt sorgsen hund
gnyr mot himlens rund.

Halvvägs ner i dalen
glimmar några ljus
från förskolelokalen
i gamla folkets hus.

Och ner vid Dammbro kilar
där älven gör en sväng
står vildgässen och vilar
på Mjölnergårdens äng.
Tidlöst tystnar suset
som skogen burit på.
Nu slocknar sista ljuset
i natten dunkelblå.

Lätta skyar, plötsligt står en
måne över videsnåren.
Jorden skälver, marken doftar
hetsande och starkt i våren.
Stilla över vall och mo
en dag har gått till ro.

Denna text har jag tonsatt. Du kan lyssna här.
<https://www.youtube.com/watch?v=eH1lWOsdo88>

Blommorna

Somliga blommor vägrar att ge sig.
Man hör dem tjurskalligt muttra:
Vintern är bara ett påfund,
frost en mental konstruktion.

Somliga blommor kan inte sluta
att slåss för en klokare värld:
Krig är så otroligt korkat,
vanmakt så vanvettigt dumt.

Somliga blommor nära mitt öra
viskar en sång och en saga:
om skogen som grönskar om våren,
om kärlek som aldrig ska dö.

Somliga blommor växer i skuggan.
Från tomhet till tomhet de går:
Vissnandet endast är säkert,
ledan ett tröstlöst försvar.

Somliga blommor bär på ett gapskratt
men kronbladen skimrar av sorg:
Dumskallars löjliga högmod,
drömmens otillräcklighet.

Skillingtryck

Vår by den är gammal.
Den ligger i slänten
med husen tvärbent mot älven.

Här bodde så många
som skvaltkvarn behövde,
så många som jorden kan föda.

Men nittonhundratolv
var det någon som fann
en berghäll med brytbar porfyr,

och i tio års tid
var vår by helt förvandlad
när stenhuggarfolket kom hit.

De fick bo upp på höjden
där snödrev och vind
ruska om deras gråa baracker.

Handelsbon frodades,
krögarn blev rik.
Tills stenåldern plötsligt tog slut.

Nu blev det som vanligt
och folket försvann.
Vår by var sig märkvärdigt lik.

Fast många blev kvar
i lungsot och spanskan
och körgårn var nästintill full.

Efter år av debatt
tog man så ett beslut
om att schakta där främlingar låg.

Men då steg upp ur jorden
en murken dunst
av något vi ej borde rört.

Och sen dess är det så
att om nån snart ska dö
som ett omen i kyrkogårns träd

sitter korpar och väntar
på dödgrävarns grop
och på högen av matjord bredvid.

Ett kors av porfyr
som står där i kyrkan
på altarets vita duk

och sotsvarta fåglar
som siar om dödsfall.
Det är allting i dag som finns kvar.

Danviksgatan vid stearinfabriken ...

(Bild från Konsums arkiv)

På väg till jobbet

En röd buss
yrvaken som en hönsfågel.
Första turen mot Hjorthagen,
sitter på min vanliga plats.
Drömraster om en hårdhänt lärare
löser sakta upp sig i kaffebeskan.

Glest i immiga rutor
andra slitna kavajer.
Akvariegrå ansikten
sömnigt vaga
med egna drömmar
om dem vars nävar kroppen minns.

Ledan lyfter utan lust
en bild av Arnes fru
halvklädd kvar i sängen.
I tvåan där på Danviksgatan,
van vid nöd och sträva händer
och stanken från stearinfabriken.

Alltid samma trötta gator,
osynliga till slut.
Lukten i håret som aldrig går ur
från gasverkets mullrande koksugnar.
Jag håller platsen bredvid mig.
I busskön vid Slussen, Arnes keps.

Hos audionomen

Insluten i en låda
vadderad mot omvärlden
i hörlurars dånande tystnad.
En knapp på en sladd
är min enda närhet.

Jag hör ett ljud, betryggande klart
och jag trycker stolt.
Döv är jag inte:
Audionomakademien har bestämt
hur det första ljudet ska låta.

Men sen? Det andra är svagare
det tredje hör jag inte alls,
men jag tryckte på knappen ändå.
Även detta är sannolikt
förutsett av systemet.

Lyssnar på tomheten.
Är det nåt mellan signalerna,
de jag uppfattar
och de ofattbara?
Blodomlopp, jordrotation, ångest?

Plötsligt befinner sig
min hisskorg tio våningar ner.
Berggrunden knakar under stenhusens tyngd.
Längre ner i schaktet
är det någon som gråter.

Hör jag det jag inte hör,
det brus vi stadsbor kallar tystnad?
Hur låter ensamheten
frikopplad alla samband
när bara ja och nej inte är nog?

En humla krockar mot parasollet
aspens sus och lindens.
Jag hör ännu skatans rop
men inte längre tornseglarna.
Trycker på knappen, flera gånger.

Det finns kanske ett utsagt
undersökningsprotokoll.
Hur mycket isolering tål man?
Vem är det som bekostar
den doktorsavhandlingen?

Signalerna fortsätter,
nu i vänster öra.
Jag stålsätter mig
lyssnar efter D dur på gitarren
Ciss moll sju minus fem.

De rör inte på mig
med sina ömkliga pip.
Jag är ett monument
inte i spröd granit
utan i skälvande kött, slem och galla.

Efteråt vid hennes dator
ser jag de slokande kurvorna.
Jag förstår var tornseglarna
huserar, de onåbara.
Sen skriver jag under beställningen.

På Götgatan tävlar en ambulans
med en Harley-Davidson.
Där krävs inga hörapparater.
Tröstar mig med en croissant
från Gunnarsons konditori.

De fanns ju i varje kvarter

Vart tog de vägen?

Hur kan de inte finnas längre,
vedkarlarna, modisterna, skomakarna,
frukthandelsbiträdena?
De fanns ju i varje kvarter.

Tobakshandlarna med
sina pyntade skyltfönster
dragningslistor, piputensilier
tidskrifter om filmstjärnor och fiske.

Och lilla handskfröken, alltid välklädd
som skyndade hem tre portar bort,
sen ut igen, i städrock, till speceriaffären
för att handla sin ensamma middag.

Guldsmederna som mest sålde nysilver
Expediterna i Sybehör och tricot
Ölkaféernas barska damer
De smärta männen i herrekiperingen.

Vart tog de vägen? De är döda.
Jag vet det för jag är själv död.
Vi står där på den oändliga stäppen
glest som akacieträd.

Dimmigt

Du och jag
Vi tar tunnelbanan över till Paris
Jag är Jean Paul Sartre och du är självklart de Beauvoir
vi söker svar
för det blir dimmigt när jag håller din hand

Du och jag
När som gråa tunnelväggar drar förbi
plötsligt ser vi Samarkand i månsken, ganska snyggt
Det känns så tryggt
att va i dimman tillsammans med dig

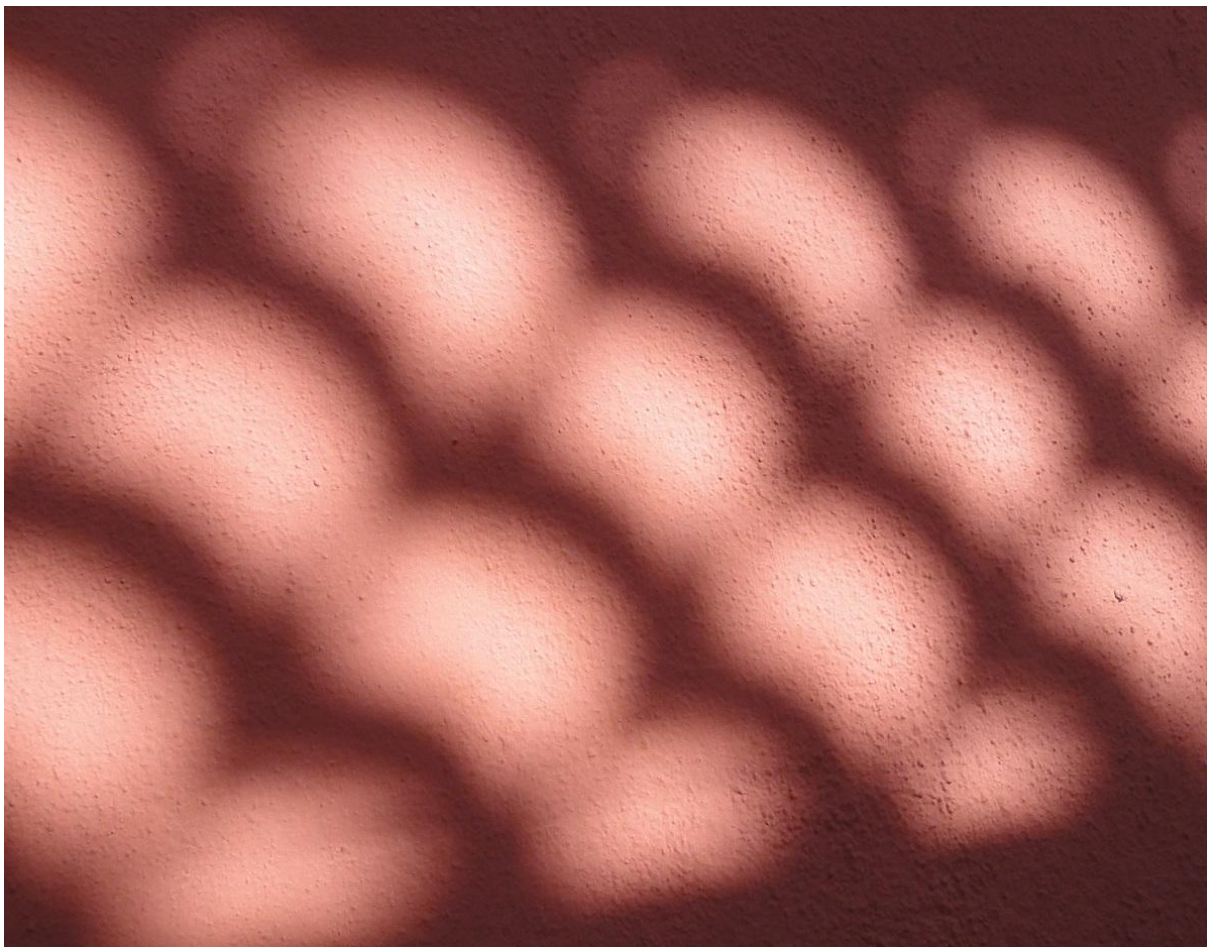
Jag kan vara Charlie Parker, vilka saker
man kan göra när man svävar som en pilgrimsfalk
Och då är du Billie Holiday, ja håll om mej
din glädje och din sorg, en väldig borg för mej
Jag älskar dej

Du och jag
Vi tar rulltrappan som går upp till Moskva
Sköna Lili Brik, det är du och jag din lilla hund
Varenda stund
är det så dimmigt när jag är här med dig

Du kan vara Frida Kahlo dina tavlor
lyser blod och guld och livets obeveklighet
Och då är jag Che Guevara, jag vill fara
runt vår jord och mina ord ska va en frihetspakt
en kärleksakt

Du och jag
Vi går Lundagatan hem från Zinkensdamm
Tänk att du är du och jag är jag, och det duger bra
precis i dag
när allt är klart, fast dimman rullar in från sjön
Du är du och jag är jag, det duger jävligt bra
precis i dag

Detta är en text jag gjort till Erroll Garners låt Misty.
Lyssna på inspelning av den här låten här.
<https://www.youtube.com/watch?v=MzA5RbadJrU>

krattad visdom ...

Japansk trädgård

En sten har satts i rullning
i min japanska trädgård,
krattad visdom
med ett plötsligt fotavtryck.

Men är då din frihet
mer än koltrastens
i sin bur av
klingande tirader?

Kan vi vara rymd åt
varandras svarta
kraxande ensamheter?
Ja, då är kärlek ändå möjlig.

De stora orden

Jag hör förstrött på riksdagsdebatten.
Någon mässar om frihet
frihet att äga, frihet att tala.

Och någon håller med:
vår stolta demokrati,
vi ska alltid stå upp för vår rätt.

När jag hör hur de lyfter orden
högt över gatornas verklighet
tänker jag, vaksam, på spänn:

Ska ni ta mina pengar,
ska pojkarna dö
i något nytt och meningslöst krig?

Det är med de stora orden de ljuger mest.

Handlingslistan

Trygga räkor, stenbitsrom
rödbrokig högrevsfärs, babyspenat
fattiga riddare, sherryvinäger
svarta tankar, milda makter
övergödda förväntningar
le mot juste

Lyckans ost, andra bullar
grämselsens bittra pastiller
blodmjölsplättar och inälvsmat
pocherade drömmar om kärlek
förhoppningar, lätt grusade
dagarnas skum

Dillvippor, kvastvis knutna
rårakor, ramslök och ris
ångestdämpande sötma och syra
en ofelbar, tröstande ledstång
kalvdans på valsad plåt
vredens druvor

Varje dag är ännu en dag att leva ...

Ännu en dag

Jag minns stjärnskott
när allt var första gången
kön, rus, extas.
Väldiga ord,
musik som fyllde själen,
kärlek, vänskap, solidaritet.

Men vad söker jag nu
i dessa trånga raviner
där stålfjädrar sprätte
mellan bergväggarna?

Under den oändliga stjärnhimlen,
över de vida slätterna
meandrar tankarna långsamt och brett.
Varje dag är ännu en dag att leva
och lugnt bär floden min längtan
till havet och det vajande sjögräset.